



עקיצות דבורים: איך להיזהר, מה לעשות, מתי לדאוג

דף מידע מאת: יואב גרשון

מבוא:

דף מידע זה בא להשלים את דף המידע "[סיכונים ובטיחות בענף המכוורת](#)".

עונת הקיץ והעבודה בשטחים חקלאיים הסמוכים לכוורות הדבורים – חושפת את העובדים (ועוברי האורח) לעקיצות של דבורים ודבורים. איך באמת אפשר להיזהר מהם (לא להתגרות), מה אפשר לעשות אחרי עקיצה (תחבושת עם קרח) ומתי צריך להתחיל לדאוג (כשיש תגובה אלרגית חריפה).

בתחילת חודש אוגוסט האחרון הובהלו ארבעה בני אדם למרכז הרפואי "לניאדו" בנתניה, שסבלו מעקיצות של דבורים. אצל שניים מהמטופלים, שסבלו מעקיצות מרובות צנח לחץ הדם והחלו קשיי נשימה. כל הארבעה, שטופלו באמצעות נזולים וחומרים לחיזוק שרירי הלב, החלימו לחלוטין. [המידע מתוך אתר Ynet מתאריך 19/08/04].

העקיצות, שאופייניות לעונת הקיץ, יכולות לעתים גם לגרום לתגובה אלרגית חריפה, שעלולה להביא במקרים קיצוניים למוות בתוך דקות ספורות.

עד כמה עקיצות דבורים שכיחות בישראל?

השכיחות בעיקר בחודשי האביב והקיץ, כשהפעילות של הדבורים בשיא. מי שחשוף להן בעיקר הם עובדי החקלאות, עוברי אורח וילדים שמסתובבים בגינות, בריכות שחיה או בסמוך למקורות מים.

מה גורם לעקיצה?

צריך לדעת דבר אחד חשוב – גם אצל דבורים וגם אצל הדבורים העקיצה היא איזשהו רפלקס של הישרדות. באופן עקרוני, אם לא מתגרים בחיה – היא לא עוקצת. אבל מכיוון שמדובר בחרק, זה יכול גם לבוא בהפתעה, בלי שהייתה קודם "התגרות". הדבורה עוקצת בגלל שהיא נבהלת. הילד או המבוגר מתחילים לנסות להרוג אותה, כמוצא אחרון – היא שולפת את העוקץ שלה.

מה ההבדל בין עקיצת דבורה לעקיצת דבור?

דבורה כאשר היא עוקצת פעם אחת – היא מתה. הדבורים הזכרים יכולים לעקוץ ולהמשיך לעוף. אצל הדבורה מדובר בכמות הרבה יותר קטנה של רעל, לעומת הדבור. אבל בגלל שהעוקץ של הדבורה נשאר בפנים, התופעה יכולה להיות לא פחות כואבת מאשר אצל הדבור, כי גוף האדם צריך להתמודד עם גוף זר שחדר אליו.

מה התגובה האופיינית לעקיצה?

אחרי עקיצה יש באופן פיסיולוגי כתגובה לרעל – נפיחות וכאב במקום. זה דבר שקורה באופן טבעי ומזה לא צריך להיבהל. זה כואב, זה מציק, זה בוער – אבל לא צריך להיבהל מזה. שמים על זה חבישות קרות עם קרח ומטפלים בזה מקומית.

חשוב להדגיש שאין שום כדור שמטפל בתופעה הזאת. לא טיפול אנטי-היסטמיני ולא טיפול בסטרואידים. אין טיפול למניעת עקיצות שהוכח כיעיל. אחרי 3-5 ימים זה אמור לעבור.

באיזה מקרה עקיצה יכולה להיות קטלנית?

הפגיעה מתחילה להיות בעייתית אם יש הרבה עקיצות או אם בן האדם אלרגי לרעל. במקרה של אלרגיה האדם שנעקץ נכנס לבעיה.

בשני המקרים האלו צריך להגיע באופן מיידי לבית החולים. בדרך כלל, האנשים שאלרגיים לרעל, הולכים עם מזרק שמכיל אדרנלין. האדרנלין מגשר על הזמן שבין העקיצה לבין ההגעה לבית חולים. מוות אחרי עקיצה יכול



להיות פתאומי. התופעות מתפתחות באופן מיידי, כעבור שניות או מקסימום דקה. הנעקץ צונח ומאבד הכרה, לחץ הדם שלו יורד, דרכי הנשימה שלו מתנפחים והוא נחנק. אלו התופעות המיידיות. חשוב מאד בשלב זה לפנות את הנפגע במהירות רבה תוך קירור האיבר הנפגע לבית חולים, אחרת הוא עלול למות.

מה ההבדל בין תגובה אלרגית לריבוי עקיצות?

עקיצת דבורה מלווה בדרך כלל בנפיחות ואדמומיות. תופעות הלוואי של תגובה אלרגית לעומת זאת, תלויה בקוצר נשימה, דפיקות לב מואצות וכיוצא באלה סימפטומים. האלרגיה היא בעצם תגובה מוטעית של מערכת החיסון שלנו למגע עם חומר שאינו מסוכן לגוף, אך היא מחשיבה אותו בטעות למסוכן. כתוצאה מכך כל המערכות נכנסות למצב חירום והמערכת החיסונית נכנסת לפעולה. הנעקצים לא סובלים לרוב מתגובה אלרגית, אלא מכמות גדולה של חומר רעיל (ארס) שהוחדר לגופם כתוצאה מכמות גדולה של עקיצות.

איזה טיפול מקבלים בבית החולים?

הטיפול המקובל הוא טיפול תומך, שמוציא את הנפגע ממצב של שוק, מחזק את שרירי הלב, מכווץ את כלי הדם ופותח את דרכי הנשימה. אם מדובר בעקיצה אחת או שתיים – אפשר לטפל בזה לבד. אבל אם מדובר במספר רב של עקיצות או במישהו אלרגי – זה משהו שרק בבית חולים אפשר לטפל בו, ועל כן לפינוי יש משמעות אשר עיקרה ההבדל בין חיים ומוות.

בטיחות (וזה הרי הכי חשוב):

ככלל, מומלץ ורצוי שלא להסתובב (שלא לצורך) בסמוך לכוורות הדבורים ובסמוך לנחילים.

בכל מקרה, כפי שהוזכר – דבורים אינן תוקפות, אלא במקרה שהן חשות בסכנה, ועל כן אדם החולף בסמוך לכוורת או נחיל דבורים אין חשש לפגיעה. כמובן שהעבודה בכוורות מחייבת שימוש נכון, מתאים ונאות בביגוד ובציוד מגן אישי כנדרש ב- [תקנות הבטיחות בעבודה - \(ציוד מגן אישי\) התשנ"ז, 1997](#).

[המידע הרפואי בסיוע ד"ר יוסף רודריג - מנהל מח' לרפואה דחופה בבית"ח "לניאדו" בנתניה]